

Z medycznej wokandy

Odpowiedź na krytykę prasową (cz. 2)

JĘDRZEJ
SKRZYPCZAK

W poprzednim numerze wspomniano, że reakcja na krytykę prasową może przybierać wiele postaci. Zainteresowanym, a więc np. lekarzowi, który stał się „bohaterem” materiałów dziennikarskich, służą takie instytucje, jak odpowiedź na krytykę prasową, sprostowanie, odpowiedź prasowa i polemika. Należy też pamiętać o możliwości (i to niezależnie od powyższych środków) wytoczenia powództwa w wypadku naruszenia dóbr osobistych, jak i o represji prawnokarnej w wypadku dopuszczenia się zniesławienia lub znieważenia.

Przegląd powyższych możliwości rozpocznijmy od tzw. odpowiedzi na krytykę prasową. Jest to forma dość rzadko wykorzystywana. Ale trzeba przyznać, że nie każdy może z niej skorzystać, a poza tym jej skuteczność jest mocno problematyczna. Otóż zgodnie z art. 6 ust. 2 i 3 prawa prasowego, na niektórych podmiotach, o których mowa w tym przepisie, ciąży obowiązek udzielenia odpowiedzi na krytykę zamieszczoną w prasie. Dodajmy jednak, iż zakres podmiotów zobligowanych do udzielenia tych informacji został zakreślony w przywołanej normie prawnej niezwykle wąsko. Chodzi tu o organy państwowe, przedsiębiorstwa państwowe i inne państwowe jednostki organizacyjne oraz organizacje spółdzielcze. Z tej formuły mogą więc

skorzystać np. SP ZOZ. Ponadto na krytykę prasową powinny udzielić odpowiedzi związki zawodowe (np. skupiający lekarzy), organizacje samorządowe i inne organizacje społeczne. Ta ostatnia grupa podmiotów ma obowiązek udzielenia odpowiedzi jedynie w zakresie prowadzonej przez nie działalności publicznej. Z pewnością do tej kategorii trzeba zaliczyć izby lekarskie.

Podmioty, o których mowa powyżej, są zobowiązane udzielić odpowiedzi na przekazaną im krytykę prasową bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w ciągu miesiąca. Jest to więc nie tylko uprawnienie, ale w zasadzie obowiązek. W tym miejscu wypada wyjaśnić, iż wymieniony wyżej obowiązek aktu-

szy w uchwale siedmiu sędziów z 19 sierpnia 1987 r. (III AZP 2 /87, OSN-CAPiUS 1988, nr 2-3, poz. 25 wpisana do księgi zasad prawnych). Zatem nieudzielenie odpowiedzi na krytykę prasową, mimo upływu miesięcznego terminu od przekazania jej adresatowi przez redaktora naczelnego z żądaniem odpowiedzi, jest równoznaczne z odmową udzielenia informacji, na którą przysługuje skarga do NSA. Pogląd ten znalazł również potwierdzenie w późniejszych orzeczeniach. Należy tu przywołać zwłaszcza postanowienie Sądu Najwyższego z 12 maja 1994 r. (I SA 500/88 OSP 1990, NR 7, s. 285) stwierdzające, iż pozbawienie prasy możliwości odpowiedzi na przekazaną społeczeństwu krytykę byłoby rów-

Nie ma ustawowego nakazu opublikowania przekazanej odpowiedzi na krytykę prasową. Przesłanie stosownego oświadczenia do prasy nie gwarantuje, iż znajdzie się ono na łamach czasopisma.

alizuje się jedynie wówczas, gdy krytyka zostanie im przekazana. Ustawa milczy na temat formy czy też sposobu poinformowania o krytyce zainteresowanego podmiotu. Mimo to w nauce dominuje stanowisko, iż zamieszczenie uwag krytycznych nawet w piśmie, które charakteryzuje się dużą czytelnością, nie spełnia wspomnianej przesłanki. Nie ma obowiązku zapoznawania się z wszelkimi publikacjami prasowymi. Niedopełnienie tego obowiązku może rodzić odpowiedzialność zarówno na gruncie prawa karnego (art. 44 ust. 1 prawa prasowego), jak i dawać możliwość złożenia skargi do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Co do tej ostatniej możliwości, jednoznaczne stanowisko zajął Sąd Najwyż-

szczy z ograniczeniem jednego z fundamentalnych praw społeczeństwa demokratycznego.

Co jednak niezwykle istotne, nie ma ustawowego nakazu opublikowania przekazanej odpowiedzi na krytykę prasową. Przesłanie stosownego oświadczenia do prasy nie gwarantuje, iż znajdzie się ono na łamach czasopisma. Mimo to obowiązek zamieszczenia takiej reakcji zainteresowanego podmiotu na prezentowane w prasie zarzuty, zwłaszcza gdy są one nieprawdziwe, spreparowane, bezpodstawne czy też tendencyjne, wynika z zasad etyki dziennikarskiej. Zatem tak powinno być. Rzeczywistość jest jednak niekiedy inna.